

Research Paper

Analyzing the Dimensions and Components of Moral Education in Curricula with an Emphasis on Artistic and Aesthetic Education

Athar Pourbabaei¹, Zahra Zeinaddini^{*2}, Mitra Kamyabi³, Najmeh Hajipour⁴

1. PhD student, Department of Curriculum Planning, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Kerman branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran.
3. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran.
4. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran.

ARTICLE INFO

PP: 256-269

Use your device to scan and
read the article online

Keywords: *Moral Education, Curricula, Artistic Education*

Abstract

The objective of the present study is to identify and validate the parameters affecting moral education in curricula with an emphasis on artistic and aesthetic education in film makeup students. The research paradigm is qualitative and the grounded theory method was used. This study is classified as applied research in terms of its purpose. The research population consisted of 20 specialists and experts in art, educational sciences, and cultural affairs management who were selected through a purposive sampling method based on criteria until data saturation was reached. The research tool was a semi-structured in-depth interview. The research findings show that the most important components affecting students' artistic education include: technology, social contexts, political contexts, and cultural contexts. Accordingly, the components affecting students' artistic education were examined. Since one of the aspects and dimensions of a good life (the ultimate goal of education and training, aesthetic and artistic dignity; considering the activity of the imagination and the enjoyment of students' emotions, feelings, and aesthetic taste and the ability to create works of art) has been introduced.

Citation: Pourbabaei, A., Zeinaddini, Z., Kamyabi, M., Hajipour, N. (2024). **Analyzing the Dimensions and Components of Moral Education in Curricula with an Emphasis on Artistic and Aesthetic Education.**

Geography (Regional Planning), 14 (57), 256-269

DOI: 10.22034/jgeoq.2025.495033.4191

* **Corresponding author:** Zahra Zeinaddini, **Email:** zeinaddini@yahoo.com

Copyright © 2024 The Authors. Published by Qeshm Institute. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Curriculum refers to the formal and informal content, process, content, explicit and implicit training through which the learner, under the guidance of the school, acquires the necessary knowledge, acquires skills, and changes attitudes, appreciations, and values. On the other hand, teachers can be mentioned as one of the most important elements and factors that help in building and utilizing an appropriate curriculum for the purpose of educating and training competent individuals. Since ethics has been and will be one of the important issues and challenges of the present and future of societies and educational systems of countries around the world. In the country's formal education system, in addition to various aspects of education, artistic and aesthetic education of educators has also been mentioned. According to the law approved by the Islamic Consultative Assembly, the Supreme Council of Education is the authority for policy-making in general and secondary education within the framework of the general policies of the system and is responsible for determining educational policies, approving curricula, educational regulations, etc., and providing legal bases for implementing policies and ultimately achieving the goals of the education system. Regarding art education, this institution has on its agenda cultural and artistic goals in the form of recognizing and cultivating national and Islamic taste and art.

Methodology

The paradigm of research is qualitative and the grounded theory method was used. This research is classified as applied research in terms of its purpose. The research population consisted of 20 specialists and experts in art, educational sciences, and cultural affairs management who

were selected through a purposive sampling method based on criteria until data saturation was reached. The research tool was a semi-structured in-depth interview.

Results and Conclusion

In the education system, the curriculum is of great importance. On the other hand, one of the most important elements and factors that help in building and utilizing an appropriate curriculum for the purpose of educating and training competent individuals is teachers. Since ethics has been and will be an important issue and a challenge for the present and future of societies and educational systems in countries around the world, one of the concerns of educational policymakers around the world is the moral education of students. In some countries, such as China, Korea, and Japan, they have included a special subject called ethics in the school curriculum. Other countries, such as Turkey, Singapore, Cambodia, the United States, and the United Kingdom, have paid serious attention to moral education. Art, in all its breadth and in all its manifestations, expresses the existence of a capability and background in a person whose growth and manifestation requires systematic and purposeful activity, or in other words, a process called artistic education. In the country's formal education system, in addition to various aspects of education, artistic and aesthetic education of educators is also mentioned. Based on a law approved by the Islamic Consultative Assembly, the Supreme Council of Education is the authority for policy-making in general and secondary education within the framework of the system's general policies. It is responsible for determining educational policies, approving curricula, educational regulations, etc., and providing a legal framework for implementing policies and ultimately achieving the goals of the education system.

References

1. 28.Sobhi Qaramalki N, Hajlou N, Mohammadi S. Investigating the effectiveness of life skills training on the social adjustment of preschool children. *School Psychology*.2105; 5(3), 118-131.
2. Afkari F, Bagheri D. In research titled "Pathology of contemporary moral education approaches in the social education curriculum of the period. International Conference on New Approaches in Humanities, Malaysia, Karin Summit Institute;216:25.
3. Afkari F. Analysis of the content of the sixth-grade social studies book, from the point of view of paying attention to the components of moral education. The 4th International Conference on Psychology of Educational Sciences and Social Studies, Georgia -

- Tbilisi, International Academy of Sciences of Georgia;2016.
4. Althof W, Berkowitz MW. Moral education and character education: their relationship and roles in citizenship education. *Journal of Moral Education*. 2006; 35(4): 495-518.
 5. Ardakani Partners, C; Riahinejad, H; Razzaghi, H. Collection of approvals of the Supreme Council of Education (special schools), Tehran: Madrasah.2013.
 6. Asadian S, Azizi Gh. Aesthetics-based education as an approach to improve students' attitudes toward school, *Educational Innovation Quarterly*.2015; 17(66): 73-97.
 7. Attaran A, Musapour N, Attaran M, Hosseinikhah A. Designing and validating the model of "revision of teacher education curriculum in Iran". *Research in Curriculum Planning*.2018; 16(61), 14-33.
 8. Attaran A, Musapour N, Attaran M, Hosseinikhah, A. Designing and validating the model of "Teacher Training Curriculum Review in Iran". *Research in Curriculum Planning*.2018; 16(61), 14-33
 9. Bagheri Kh. Basics and methods of moral education. Tehran: Publications of Islamic Propaganda Organization;1998.
 10. Barrow R, Woode R. An introduction to the philosophy of education, translated by Fatemeh Zibakalam, Tehran: University of Tehran.2018.
 11. Beheshti A. Philosophical reflections on teaching and education. Tehran: Islamic Propaganda Organization.2015.
 12. Borrow R, Milburn G. A Critical Dictionary of Educational, concept wheat sheaf book;1989.
 13. Briggs D. J, France J. Landscape evaluation-a comparative-study. *Journal of Environmental Management*.1980; 10(3), 263-275.
 14. Brown K (2017). The Power of ART to Engage. Clemson, C: National
 15. Cannaerts N, Chris G, Bernadette DC. Contribution of ethics education to the ethical competence of nursing students: Educators' and Students' perceptions. *Nursing Ethics*. 2014; 21(8): 861-878.
 16. Council of Writers. Art lesson guide for 4th, 5th, 6th grade teachers in Tehran: Directorate General for Supervision of Publishing and Distribution of Educational Materials, Educational Research and Planning Organization, Ministry of Education.2013.
 17. Deylami A, Azarbaijani M. Islamic ethics. Eighty-fifth edition. Publication: Maarif publishing office (affiliated to the institution representing the leadership position in the university).2016.
 18. Ebrahimi Nia A, Zanganeh Absolute F, Jafarian Yasar H, Mohammadi Naini M. Analysis of aesthetic education curriculum and identification of aesthetic educational strategies in Farhangian University. *Scientific Quarterly Journal of Teaching and Research*.2019; (8) 4: 164-192.
 19. Falahi V, Safari Y, Youssef Farhank M. The effect of education with an art education approach on the artistic activities and process skills of fourth grade elementary students. *Educational innovations*.2109; 10(39),118-101
 20. Harehhi H.R., Abedi A. Analysis of the content of elementary school textbooks according to the construct of achievement motivation. *Educational innovations*, second year, number.2003; 5, 29-54.
 21. Heydarzadeh Z, Abdulahi D, The Role of Education in the Moral Development of Students, The 6th International Conference on New Research Achievements in Social Sciences, Educational Sciences and Psychology, Isfahan;2018.
 22. Holy Quran
 23. Homayoun Fard, A. A reflection on art education, the missing link of Iran's education system. The 7th National Conference of the Philosophy of Education Association of Iran, philosophy of education and the field of social and human sciences of Shiraz University.2015; 1-11.
 24. Hosni M, Vajdani F. Qualitative content analysis of elementary school social studies books from the perspective of moral education. *Two scientific-research quarterly journals of Islamic education*.2016; year 12, number 25 29-54
 25. Ibn Manzoor M I M. A.H. Arabic language Beirut: Darahiya al-Trath al-Arabi.2005.
 26. Islamic AD. Investigating the components of moral education in the textbooks of the second year of academic guidance. Master's thesis, Faculty of Educational Sciences, Kashan University;2019: p.36-38.
 27. Javidi Kalate Jafarabadi, I, Abdoli. Aesthetics and art from Maxine Green's point of view and its educational references. *New educational approaches*.2016; 12(2): 21-45.

28. Karimian Sighlani AD. The basics of aesthetics in Islamic mysticism. Tehran: Side. 2012.
29. Karmi G, Abedi M. A look at the dimensions and educational functions of art. *Roish Psychology*. 2016; 6 (2): 169-188.
30. Karmi Nouri R, Moradi. Educational psychology, Tehran: Iran textbooks; 2016.
31. Khaghanizadeh M, Fathi Vajargha, K. University curriculum templates. *The Journal of Educational Leaders of the Center for the Study and Development of Medical Sciences Education, Baqiyatullah*. 2016; (AS). 1(2): 1-19.
32. Maleki H. The perspective of natural-spiritual curriculum based on the philosophy of Islamic education, *Human Sciences Congress*. 2015.
33. Mehrmohammadi, AD. General Art Education: What, why, how. Tehran: School Publications. 2011.
34. Meyer F. A history of educational thought. Volumes 1 and 2. Translated by Ali Asghar Fayaz, Tehran: Samit Publications; 1994.
35. Muradkhani H. Artistic education is a fundamental approach in the direction of public opinion. *Journal of Management, Communication Arts*. 20017; 49: 72-70.
36. Pakbaz R. Encyclopedia of Art. Third edition. Tehran: Farhang Masazar Publishing House; 2021.
37. Pourkrimi Havashki, M.; Karimi, A; Hosni, H. Pathology and analysis of the educational functions of art in the previous and new textbooks of seventh grade art. *Education Innovation Quarterly*. 2017; 56: 78-60.
38. Ragheb E. Vocabulary of Quranic words. Translation: Gholamreza Khosravi Hosseini. Volume 1, Mortazavi bookstore; 1998: p.25.
39. Rahmana AD. Investigation and analysis of the origins, goals and methods of moral education from the point of view of Kant and Khwaja Nasir al-Din Tusi. Tehran: Tarbiat Madras University, doctoral thesis. 2013.
40. Salimi L, Niazian M, Niazian A.D. A case study of the harms of teaching methods and evaluation of elementary school art education from the perspective of Noor city teachers. *Educational and curriculum planning research quarterly*. 2015; (6) 1: 1-14.
41. Sharifzadeh H, Bezat F, Jalalian Rad H. The effectiveness of aesthetics-based education on academic achievement (a comparative study of aesthetics-based teaching methods and traditional teaching methods), *New Thoughts in Education Quarterly*. 2104; 12 (3): 183-200.
42. Soltani A, Mahdipour N. The use of practical, national, global, theoretical and curriculum components in the humanities curriculum from the perspective of faculty members (case study: Shahid Bahonar University, Kerman), *Curriculum Magazine*. 2014; 5. (2), 47-71.
43. Soltani A, Sharif M, Ruknizadeh R. Investigating the views of faculty members on the nature of science education curriculum. *Research and Planning in Higher Education*. 2104; 56, 1-17.
44. Supreme Council of Cultural Revolution, Fundamental transformation document in education; 2019.
45. Suritji Okrekaei, A, Rostgarpur H. The relationship between art education and the approach of art education and creativity of the fifth-grade students of elementary schools in Iran. *Journal of innovation and creativity in humanities*. 2019; 3: 27-2.
46. Tabatabai, M.H, Shia in Islam. Through the efforts of Hadi Khosrowshahi. Qom: Bostan Kitab. 2013.
47. Torbatinejad H, Bagheri M. Sociology of Education in Curriculum Planning, Fifth National Conference on Modern Researches in Curriculum Planning in Iran, Tehran. 2018.
48. Yazdi M. Teaching philosophy. The second volume. Tehran: Islamic Propaganda Organization. 2016.

مقاله پژوهشی

واکاوی ابعاد و مولفه های تربیت اخلاقی در برنامه های درسی
با تاکید بر تربیت هنری و زیباشناختی و نقش جغرافیا در آن

اطهر پوربابایی - دانشجوی دکتری، گروه برنامه ریزی درسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

زهرآ زین الدینی میمند* - استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

میترا کامیابی - استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

نجمه حاجی پور - استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
شماره صفحات: ۲۵۶-۲۶۹ از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید 	هدف: هدف پژوهش حاضر شناسایی و اعتباریابی پارامترهای اثرگذار بر تربیت اخلاقی در برنامه های درسی با تاکید بر تربیت هنری و زیباشناختی در دانشجویان رشته گریم سینمایی می باشد. پارادایم پژوهش کیفی است و از روش نظریه مبنایی استفاده شده است. این پژوهش از لحاظ هدف در دسته پژوهش های کاربردی قرار می گیرد. جامعه پژوهش متخصصان و خبرگان هنر، علوم تربیتی و مدیریت امور فرهنگی ۲۰ نفر بودند که به شیوه نمونه گیری هدفمند از نوع ملاک محور تا رسیدن به اشباع داده ها انتخاب شدند. ابزار پژوهش مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته بود. یافته های پژوهش نشان می دهد که مهم ترین مولفه های موثر بر تربیت هنری دانشجویان شامل: فناوری، زمینه های اجتماعی، زمینه های سیاسی، زمینه های فرهنگی می باشد که بر این اساس مولفه های موثر بر تربیت هنری دانشجویان مورد بررسی قرار گرفت. از آنجایی که یکی از شئون و ابعاد حیات طیبه هدف غایی تعلیم و تربیت، شان زیباشناختی و هنری؛ ناظر به فعالیت قوه تخیل و بهره مندی از عواطف، احساسات و ذوق زیبایی شناسختی شاگردان و توان خلق آثار هنری معرفی شده است.

واژه های کلیدی:

تربیت اخلاقی، برنامه های

درسی، تربیت هنری

استناد: خسروی (۱۴۰۳). واکاوی ابعاد و مولفه های تربیت اخلاقی در برنامه های درسی با تاکید بر تربیت هنری و زیباشناختی

و نقش جغرافیا در آن. فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)، ۱۴ (۵۷). صص: ۲۵۶-۲۶۹

DOI: 10.22034/jgeoq.2025.495033.4191

مقدمه

برنامه درسی، به محتوای رسمی و غیررسمی، فرایند، محتوا، آموزش‌های آشکار و پنهانی اطلاق می‌شود که از طریق آن‌ها، فراگیر تحت هدایت مدرسه، دانش لازم را به دست می‌آورد، مهارت‌ها را کسب می‌کند و گرایش‌ها، قدرشناسی‌ها و ارزش‌ها را در خود تغییر می‌دهد (۱)؛ بنابراین می‌توان عنوان کرد که در نظام آموزشی، برنامه درسی از اهمیت والایی برخوردار است. از طرفی از مهم‌ترین عناصر و عواملی که به ساخت و بهره‌گیری از برنامه درسی مناسب به منظور تربیت و پرورش افراد شایسته کمک می‌کنند، می‌توان از معلمان نام برد. از آنجا که اخلاق از مسائل مهم و از چالش‌های حال و آینده جوامع و نظام‌های تربیتی کشورهای جهان بوده و خواهد بود. از این رو یکی از دل‌مغشولی‌های سیاست‌گذاران آموزشی جهان تربیت اخلاقی دانشجویان است. در برخی کشورها مانند چین، کره و ژاپن در برنامه درسی دوره‌های تحصیلی مدارس ماده درسی خاصی به نام اخلاقیات در نظر گرفته اند. کشورهای دیگر از جمله ترکیه، سنگاپور، کامبوج، آمریکا و انگلستان توجه جدی به تربیت اخلاقی داشته‌اند (۲) در نظام تعلیم و تربیت رسمی کشور در کنار ابعاد مختلف تربیت، به تربیت هنری و زیباشناختی متربیان هم اشاره شده است (۴). شورای عالی آموزش و پرورش براساس قانون مصوب مجلس شورای اسلامی مرجع سیاست‌گذاری آموزش و پرورش عمومی و متوسطه در چارچوب سیاست‌های کلی نظام است و وظیفه دارد با تعیین خط‌مشی‌های آموزشی تصویب برنامه‌های درسی و تربیتی مقررات آموزشی و ... بسترهای قانونی برای اجرای سیاست‌ها و در نهایت دستیابی به اهداف نظام تعلیم و تربیت را فراهم آورد (۵). در خصوص تربیت هنری، این نهاد، اهداف فرهنگی هنری را به صورت شناخت و پرورش ذوق و هنر ملی و اسلامی در دستور کار دارد (۶).

مبانی نظری

تربیت اخلاقی

مفهوم تربیت

واژه تربیت از ریشه ربّو یا ربّ اشتقاق یافته و به معنای فزونی دادن، پرورش دادن، پروردن و پرورش یافتن و سوق دادن به سوی کمال است (۱۱). در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران تربیت عبارت است از: فرایند تعاملی زمینه ساز تکوین و تعالی پیوسته هویت متربیان به صورت یکپارچه و مبتنی بر معیارهای اسلامی به منظور هدایت ایشان در مسیر آماده شدن، جهت تحقق آگاهانه و اختیاری مراتب حیات طیبه در همه ابعاد (۶).

آنچه از واژه تربیت استنباط می‌گردد، این است که تربیت شامل ایجاد یا فعلیت بخشیدن هر نوع کمالی در انسان می‌شود که مطلوبیت و ارزش داشته باشد. این کمال گاهی جنبه شناختی دارد که به دانش، شناخت و آگاهی انسان مربوط می‌شود، گاه نیز جنبه کنشی یا حرکتی دارد که به رفتارها و اعمال عینی انسان که اغلب دارای مظاهر جسمانی هستند، مربوط می‌گردد. بالاخره گاهی جنبه گرایشی یا عاطفی دارد که با نگرش، اعتقاد، ایمان، علائق و احساسات انسان مرتبط است (۱۲). تربیت شکوفاسازی و تغییر و تحول عینی همه قابلیت‌ها و توانمندی‌های درونی و نیز اصلاح و تغییر و تحول صفات ظاهری و باطنی به منظور رشد هماهنگ و متوازن همه جنبه‌های آدمی است تا به توحید که حیات طیبه و کمال مطلوب است، نائل آید (۱۳).

مفهوم تربیت اخلاقی

در زمینه تعریف تربیت اخلاقی، بین فلاسفه و دانشمندان توافقی وجود ندارد و در این زمینه تعاریف گوناگونی ارائه شده است (۲۰). تربیت اخلاقی دشوار است؛ چرا که دامنه وسیعی را در برمی‌گیرد. تربیت اخلاقی شامل رهبری فراگیر از یک حالت انحرافی به سطحی است که در آن فراگیر ارزش خود را کشف کرده و تبدیل به یک عضو کامل جامعه می‌شود (۲۱). تربیت اخلاقی در برگیرنده یک مجموعه بسیار وسیعی از اهداف، راهکارهای آموزشی و جهت‌گیری‌های فلسفی است.

تربیت اخلاقی، بخشی از علم اخلاق است و به راهکارهای عملی و توصیه‌هایی در مورد عمل می‌پردازد که از آن به عنوان اخلاق عملی نیز یاد شده است، به طوری که به آن بخش از علم اخلاق که به توصیف خوبی‌ها و بدی‌های اخلاق می‌پردازد، اخلاق نظری گفته می‌شود و آموزش آن را تربیت اخلاقی می‌نامیم (۲۲).

در تربیت اخلاقی روی رشد استدلال عادلانه و منطقی در مورد روابط بین شخصی توجه می‌شود (۲۳). تربیت اخلاقی باید در جهت رشد اخلاقی فرد، توانایی او در برخورد مستقل با معضلات اخلاقی و مسائل اخلاقی صورت پذیرد (۲۴). تربیت اخلاقی فراهم کردن یک زمینه و بستری به منظور ایجاد، تقویت و شکوفایی صفات متناسب با خودملکوتی و از بین بردن صفات خودحیوانی است (۱۸).

تربیت اخلاقی یکی از مهمترین وظایف تعلیم و تربیت اسلامی است و دارای جایگاه بسیار والایی است. زیرا ایمان به وسیله ی اخلاق حفظ می‌شود و تأکید بر جهاد اکبر که همان جهاد با نفس است نیز دلیل این مطلب می‌باشد. آن چه می‌تواند انسان را از حیث عقلانی پرورش دهد، تصفیه و تزکیه ی نفس از دنیا پرستی است. بزرگترین دشمن آدمی نفس اوست؛ زیرا این دشمن، به مرکز فرماندهی و هدایت انسان، یعنی عقل او دسترسی دارد و با تخریب این مرکز، زندگی جاودانه او را در معرض تباهی قرار می‌دهد. براساس آیه شریفه قرآن که می‌فرماید:

«فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ» (۱۶)

پس روی خود را متوجه آیین خالص پروردگار کن. این سرشت الهی است که خداوند، انسان‌ها را بر آن آفریده؛ دگرگونی در آفرینش الهی نیست؛ این است آیین استوار؛ ولی اکثر مردم نمی‌دانند.

از نظر اسلام گوهر انسان قوه عاقله اوست. جوهر آدمی عقل و کمال و سعادت نهایی وی سعادت اخلاقی است. منظور از سعادت عقلی این است که بشر در آن آخرین حدی که برایش ممکن است، به معارف الهی آشنا شود و عالم وجود را چنان که هست، دریافت کن. اگر عقل بر وجود انسان حاکم باشد، در وی به عدالت حکم کرده، حظاً هر قوه و استعدادی را بردن افراط و تفریط به او می‌دهد. پس تربیت اخلاقی یعنی برقراری تعادل میان قوا، حد وسط برای اینکه عقل و روح بر بدن استیلا و تسلط داشته باشند و به این ترتیب ریشه اخلاق و تربیت اخلاقی به عدالت و توازن بر می‌گردد که به معنی حاکمیت عقل و آزادی عقلی است. در بین حکما و فلاسفه و دانشمندان جهان اکثراً اعتدال را به مثابه یک اصل اخلاقی و تربیتی پذیرفته اند و بر این باورند که صفات و فضائل اخلاقی نوعاً از این حالت سرچشمه می‌گیرد (۲۵).

اهمیت تربیت اخلاقی

آن قدر که قرآن کریم و روایات اسلامی برای مسأله تربیت اخلاقی انسان‌ها اهمیت قایل شده‌اند نسبت به کمتر موضوعی این طور توجه کرده‌اند چون رعایت این مسأله باعث یک زندگی آرامبخش در جامعه می‌شود مسأله حسن خلق و ملاحظت در برخوردها و ترک خشونت در معاشرت و احترام افراد مختلف را در نظر گرفتن و به شخصیت و حقوق دیگران ارج قایل شدن، از جمله صفات عالی و روحی هر انسان خود ساخته و تربیت شده است. قرآن کریم دستورات فراوانی در زمینه عفو و بخشش، مدارا کردن، مهربان بودن و برادری و اخوت بین مؤمنین را توصیه فرموده و پیامبر اکرم را صاحب خلق عظیم معرفی نموده است، تا رفتار و گفتار او سرمشق و الگوی همه مسلمان‌ها باشد. در روایات به مسأله تربیت اخلاقی عنایت خاصی شده است. پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می‌فرماید: «ما یوضع فی میزان امرء یوم القیمه افضل من حسن خلق». در روز قیامت چیزی برتر و بالاتر از حسن خلق در ترازوی عمل کسی نهاده نمی‌شود و نیز می‌فرماید: «اکثر ما تلج به امتی الجنة تقوی الله و حسن الخلق». بیشترین چیزی که سبب می‌شود امت من به خاطر آن وارد بهشت شوند تقوای الهی و حسن خلق است. همچنین، حضرت علی علیه السلام می‌فرماید: «رب عزیز اذله خلقه و ذلیل اعزه خلقه» بسا انسان بلند پایه‌ای که اخلاق وی موجب سقوط او گردید و بسا انسان ضعیفی که اخلاق او مایه عزت و سربلندی او می‌شود (۱).

دیدگاه‌های مختلف درباره‌ی تربیت اخلاقی

تربیت اخلاقی از منظر دین اسلام

تربیت اخلاقی به نفس انسان توجه می‌کند و به دنبال پرورش استعدادهای درونی انسان برای ایجاد و رشد صفات و رفتارهای پسندیده اخلاقی است. نتیجه تربیت اخلاقی به عبودیت الهی می‌انجامد که دین اسلام به این هدف و روش توجه کرده است. اسلام معتقد است همه چیز باید در نهایت کمال خود برسد و البته تربیت و اخلاق نیز از این امر جدا نیستند. قرآن کریم کتاب مبین مسلمانان، مفاهیم و نکته‌های زیادی در گستره تربیت اخلاقی بیان کرده است. از نگاه قرآن، فطری بودن گرایش‌های ارزشی در انسان، وی را از تعلیم و تربیت بی‌نیاز نمی‌کند و رشد استعدادهای اخلاقی، به بهره‌وری و الگوگیری از رسولان الهی وابسته است. با این نگاه، برای تربیت اخلاقی می‌توان هدف نهایی که رسیدن به مبدا هستی و هدفی رفتاری در نظر گرفت که زمینه و اسباب رسیدن به هدف نهایی و کامل شدن انسان است. یکی از موضوعات جالب توجه در سیره پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) این است که آنان اهمیت زیادی برای آموزش بنیان‌های اخلاق و تربیت اخلاقی قائل شده‌اند و در فرصت‌های مقتضی می‌کوشیدند جهان اسلامی را ک زیربنای اخلاق و تربیت اخلاقی است را به متریان آموزش دهند.

بنابراین آنچه مسلم است: اگر انسان استعدادهایش را با آگاهی و اختیار، در مسیر کمال جویی فطری خویش پرورش دهد و از هدایت تکوینی و تشریحی پیروی و صفات و ارزش‌های مثبت را در وجودش ثابت کند به سعادت خویش؛ یعنی آراستگی به صفات الهی، می‌رسد و برای رسیدن به خدا مسیر را طی خواهد کرد(۲۸)

استاد شهید مطهری نیز، معتقد است که به یاد خدا بودن علاوه بر اینکه هدف اساسی تربیت قرآنی محسوب می‌شود؛ اساسی‌ترین پایه و مبنای نظام تربیت دینی نیز به حساب می‌آید. ایشان همچنین، حس کرامت را پایه، محور و توجیه کننده ارزش‌های اخلاقی می‌شناسد و براین باور است که (شرافت و کرامت) ذاتی انسان است و ناآگاهانه آن کرامت را احساس می‌کند و بعد در میان کارها و ملکات احساس می‌کند که این کار با آن شرافت متناسب هست یا نه وقتی احساس تناسب و هماهنگی می‌کند آن را خیر و فضیلت می‌شمرد و وقتی آن را برخلاف آن کرامت می‌یابد آن را ردیلت می‌داند. قرآن با صراحت می‌گوید: (ولقد کرما بنی آدم) مقصود این است که ما در خلقت و آفرینش، او را مکرم قرار دادیم، یعنی این کرامت و شرافت و بزرگواری را در سرشت و آفرینش او قرار دادیم. اسلام وقتی که می‌خواهد انسان را به اخلاق نیک فراخواند، او را به یک نوع درون نگری دعوت می‌کند تا حقیقت وجودی خود را کشف کند، آنگاه احساس کند که پستی با جوهر وجود او سازگار نیست و براساس چنین درکی کارهای بایسته انجام دادنی را از کارهای نبایسته باز شناسد و این است معنی (و نقص و ماسواها، فالهما فجورها و تقواها). یکی دیگر از مبناهای تربیتی که استاد مطهری بران تاکید می‌کند و همسویی خاصی با رویکرد غم‌خواری یا دل‌مشغولی در تربیت اخلاقی دارد؛ مسئله وجدان عمومی است. ایشان وجدان عمومی را یکی از مبانی اخلاقی و تربیتی اسلامی می‌داند که نه تنها در قالب انسان دوستی که در قالب دوستی اشیاء نیز ظهور پیدا می‌کند. انسان موجودی دارای مراتب است؛ که در درجه عالی خود بالاتر از فرشته است و با دیگران تراحمی ندارد، ولی در درجات دانی و طبیعی خود به حکم تراحمی که در طبیعت هست هر (منی) به بقای خود می‌اندیشد و به انحصار طلبی و استثمار روی می‌آورد. خروج از (من) طبیعی مراتبی دارد، تشکیل خانواده، (من) قبیله‌ای، (من) قومی، سه مرتبه از مراتب خروج از (من) فردی است، با خروج از من قومی انسان به من انسان دوستی می‌رسد که نتیجه آن خدمت به همه انسان‌ها و دوری از خیانت به آن‌ها خواهد بود. از این همی توان جلوتر رفت که نام آن حق پرستی و خداپرستی است؛ وجه اشتراک مبنای وجدان عمومی در دیدگاه مطهری با رویکرد غم‌خواری در ویژگی گذشتن از خود یا من و غم‌خوار و دل‌مشغول دیگران و اشیاء بودن است(۲۹)

تربیت اخلاقی از منظر نظریه رفتارگرایانه

معنای تربیت اخلاقی در این نظریه این خواهد بود که چگونه و از چه راه‌هایی می‌توان احتمال بروز آن دسته از رفتارهای فرد را که طبق در خواست‌های یک نظام اجتماعی است افزایش داد. اینگونه تغییر ایجاد کردن در رفتار، همچون یک فرایند تدریجی در نظر گرفته شده است که عمدتاً توسط تقویت کنترل می‌شود. بنابراین ابتدا لازم است تا اصول تقویت را بدانیم؛ اصل یکم: تقوت باید به روز بروز رفتار مناسب مربوط باشد؛ طبق این اصل فقط باید رفتار مناسب و مور نظر را تقویت کرد و یقین کرد که

تقویت این رفتار، ندانسته به تقویت رفتار نامناسب نمی‌انجامد. اصل دوم: رفتار مناسب باید فوراً تقویت شود. این اصل بیشتر به مراحل اولیه رفتار ناظر است؛ یعنی زمانی که قصد داریم یک رفتار جدید را در فرد پایه‌گذاری کنیم. اصل سوم: در طی مراحل اولیه تغییر رفتار باید رفتار مطلوب را در هر زمان که نشان داده شد، تقویت کرد. طبق این اصل؛ تقویت باید به صورت پیوسته باشد و اگر فقط گاهی تقویت شود، پایداری رفتار جدید موفقیت‌آمیز نخواهد بود. اصل چهارم: وقتی رفتار مورد نظر به سطح رضایت‌بخشی از وفور و تکرار رسید، باید آن را به طور متناوب تقویت. طبق این اصل برای حفظ رفتار کسب شده باید برنامه تقویت از حالت پیوسته به حالت متناوب تغییر پیدا کند. اصل پنجم: تقویت‌کننده‌ها باید همیشه حالتی ملموس داشته باشد مثل ستایش، تعریف و تمجید و اشاره و لبخند به معنای تایید طرف مقابل (۳۱)

اما نظریه یادگیری اجتماعی برداشت دیگری از رفتارگرایی است. بر پایه این دیدگاه کودکان نه تنها از طریق پاداش و شرطی‌سازی که از طریق مشاهده و تقلید نیز از دیگران می‌آموزند. بندورا طی مطالعاتی نشان داد که پرخاشگری کودکان با مشاهده رفتار پرخاشگرانه دیگران افزایش می‌یابد. در اینجا بدون هیچ‌گونه پاداش یا تقویت ظاهری برای الگو یا ناظر، یادگیری اتفاق می‌افتد. آنچه در این نظریه بیشتر مورد توجه قرار گرفت، این بود که آیا تقلید امری خود به خود ناآگاهانه است و یا اینکه انتخابی روی آن صورت می‌گیرد؟ در این مورد بر نقش عوامل شناختی و سایر متغیرهایی که در الگوپذیری مؤثراند تأکید شده است. به اعتقاد صاحبان این نظریه قبل از هرگونه تقلید، کودکان به تفسیر و پردازش رفتارهای مورد مشاهده خود می‌پردازند. شخصیت کودک، تجارب گذشته او، نوع رابطه‌اش با الگوی رفتار و موقعیتی که در آن قرار دارد، همگی در تقلید مؤثر است. مهارت‌های شناختی نیز نقش مهمی در تحقق یادگیری مشاهده‌ای دارند. اگر کودک بخواهد چیزی را تقلید کند باید قادر باشد رفتاری را که الگو از خود بروز می‌دهد به خاطر بسپارد و در یادآوری، مرور ذهنی و سازمان‌بندی آن نقش فعال داشته باشد. بنابراین فرد در فرایند رشد، کاملاً منفعل نیست و به نوعی مشارکت می‌ورزد. نیروهای درونی و آثار عوامل محیطی به شکل تعاملی بر رفتار اثر می‌گذارند و شناخت در تعیین و شکل‌دهی رفتار نقش اساسی دارد. تقلید یا الگوپذیری وقتی اتفاق می‌افتد که انسان رفتار تازه‌ای را از طریق مشاهده فرد دیگری که به انجام آن اشتغال دارد، یاد بگیرد. البته جنبه‌های شناختی مؤثر در تقلید را نیز باید در این تعریف در نظر گرفت. بندورا مدعی است که تقلی در حقیقت نوعی فعالیت مربوط به پردازش اطلاعات است و همزمان با مشاهداتی که کودک از جهان اطراف خود دارد، اطلاعاتی به مجموعه شناخت‌های او راه یافته و مورد پردازش قرار می‌گیرد که بعدها الگویی برای عمل او خواهد بود (۳۲)

رویکردهای تربیت اخلاقی

برخی از مولفین طبقه‌بندی سه‌گانه‌ای از اخلاق ارائه داده‌اند که در آن بجای ارایه دیدگاه‌های سنتی که اخلاق را به ذهنی و عینی تقسیم می‌کنند؛ دیدگاهی سه‌گانه (اخلاق وظیفه‌گرو، اخلاق پیامدگرا و اخلاق مبتنی بر مسوولیت) ارائه داده‌اند که در واقع به سه جنبه مرتبط به هم، رفتارهای اخلاقی است. «هاینز» معتقد است که اخلاق دارای سه جنبه ی همسانی ذهنی، پیامدگرایی و مراقبت است که با یکدیگر در تعامل می‌باشند. همسانی ذهنی به عمل ذهنی و درونی اخلاق تأکید دارد و قواعد و قوانین اخلاقی را در رفتارهای اخلاقی اصل می‌داند و به هماهنگی و همسانی اصل‌های ذهنی اخلاقی اهمیت زیادی می‌دهد. پیامدگرایی برعکس رویکرد همسانی به نتایج و پیامدهای رفتارهای اخلاقی تأکید دارد و معتقد است رفتارهایی که بیشترین خوشی را برای بیشترین مردم فراهم نماید، رفتاری است اخلاقی. در این دیدگاه به قابلیت پیش بینی رفتارها توجه می‌شود. در دیدگاه اخلاق مراقبت، مسوولیت مفهومی است محوری و مراد از آن مسوولیت اخلاقی مراقبت‌کنندگان نسبت به مراقبت‌شوندگان است. در این دیدگاه بزرگسالان الگوهای مناسب کردار اخلاقی هستند (۲)

تربیت اخلاقی در برنامه‌های درسی

اخلاق شارا پیشگیری از آسیب‌های روانی - اجتماعی و همچنین ریشه تمامی اصلاحات اجتماعی و موثرترین راه مبارزه با مفاسد و ناهنجاری‌های جوامع است. به همین دلیل، ارتقای اخلاق‌مندی در جامعه، در طول تاریخ خورد توجه مکاتب گوناگون الهی و بشری بوده است. در همین راستا، تربیت اخلاقی نیز بخشی از برنامه تربیتی است که عهده‌دار شکوفایی استعدادهای

علمی عملی اخلاقی متریبان است. در دهه‌های اخیر، با وجود تلاش‌های فراوان مربیان در جهت توسعه اخلاق، خالاهای بسیاری در برنامه‌های تربیت اخلاقی مدارس در سراسر جهان به چشم می‌خورد (۳۵)

امروزه مسئولان و برنامه ریزان به دنبال راهکار عملی برای حل این مشکلات ستند به نظر می‌رسد برنامه درسی در این زمینه می‌تواند نقش هماهنگ کننده همه عوامل دخیل در تربیت را ایفا نموده، کارساز باشد. برنامه درسی همواره بین دو نیروی انسانی — معلم و شاگرد— در تعلیم و تربیت رابطه برقرار می‌کند و می‌توان از آن به عنوان قلب نظام تعلیم و تربیت و ابزاری در جهت تحقق اهداف آموزش و پرورش یاد کرد. برنامه درسی از اساسی‌ترین و مهم‌ترین موضوعات و مسائل آموزش و پرورش رسمی به شمار می‌رود و گاهی کیفیت آموزش و پرورش در یک جامعه را از روی محتوای برنامه تحصیلی آن در مقاطع مختلف ارزیابی می‌کند (۳۶)

درواقع به دلیل آنکه نظریه‌پردازان نتایج مختلفی را از یک برنامه درسی انتظار دارند، الگوها و به تبع آن عناصر صورت‌های مختلفی به خود می‌گیرند. بریگز معتقد است: در اکثر الگوهای برنامه درسی چند عنصر مشترک وجود دارد (۳۷ و ۳۸)؛ اما از طرفی هیچ الگوی برنامه درسی واحدی وجود ندارد که بتواند پاسخگوی تمامی نیازهای آموزشی یک جامعه باشد. براساس این واقعیت و با توجه به اینکه دانشگاه و مراکز آموزش عالی به عنوان رأس هرم آموزشی در هر کشوری نقش اساسی در تولید و انتقال علم و دانش دارد در نظام‌های آموزشی به ویژه آموزش عالی برنامه‌ها باید به گونه‌ای طراحی شوند که بر مبنای ارزش‌ها، توانایی‌ها، استعدادها و قابلیت‌های لازم برای خودشکوفایی افراد باشند و منجر به پرورش گرایش‌ها، آگاهی‌ها و رفتارها گردد. از طرفی با توجه به نظر علامه طباطبائی از آن جهت که انسان موجودی است تشکیل یافته از تن و روان و دارای قوه تفکر، منفعت‌جو، دارای فطرت الهی و دائماً در حال تولید ارزش‌ها با توجه به تکاپوی ذهنی خویش است تا مشکلات دنیوی خویش را حل نماید (۳۹). به نظر ایشان به کتاب خدا مأخذ اصلی تفکر اسلامی است به نظر علامه "ظواهر دینی" به گونه‌ای است که هر کس، عامی و دانشمند، در حد فهم خود می‌تواند از آن برداشت کند. بنابراین خاستگاه عقاید، اخلاق و کلیات و جزئیات احکام دین را می‌توان از ظواهر دینی به دست آورد (۳۹).

همانطور که گفته شد طراحی الگوی برنامه درسی تربیت اخلاقی که آرمان آن قرب الهی و نیل انسان به سعادت است و این آرمان به دست نمی‌آید مگر اینکه بر شالوده و زیربنایی محکم استوار باشد؛ اما اینکه چه کسی و چه گروهی و یا چه مکتبی می‌تواند انسان را با همه ویژگی‌ها و فطریاتش معرفی و به مقصد اصلی سوق دهد یک سؤال مهم و اساسی است که تاکنون هیچکس جز اسلام نتوانسته به نحو احسن به آن پاسخ دهد. بنابراین تمامی کسانی که قصد تربیت انسان به طور عام و تربیت اخلاقی او به طور اخص دارند باید بدانند که هیچ شالوده و اساسی محکمتر از مبانی اعتقادی اسلام نیست؛ اما یکی از اصلترین مباحث اعتقادی توحید و خداشناسی است زیرا انسان قبل از هر شناختی باید به این شناخت برسد که آیا عالم هستی بر اثر تصادف به وجود آمده است یا اینکه کسی یا چیزی آن را بر اساس نظام خاصی آفریده است. چنانچه انسان به این یقین برسد که خداوند "رب العالمین" یعنی صانع و آفریننده تمام هستی است بسیاری از مشکلات فردی، اجتماعی و... حل خواهد شد؛ زیرا می‌خواهد در مقابل خدا اظهار کوچکی و بندگی کند و پرستش او را بجا آورد همین امر زمینه‌ساز خشوع، خضوع، خویشترداری و بسیاری از اعمال و رفتارهای اخلاقی در او می‌گردد. از طرفی کسی که توحید را پذیرفت و در پی آن به معاد و روز رستاخیز اعتقاد راسخ پیدا کرد یعنی باور کرد که بنابر حکمت و عدل الهی روز حسابی به منظور حسابرسی به اعمال فرد وجود دارد و این دنیا فقط گذرگاهی است برای رسیدن به مقصود و هدف نهایی خود را چنان مسافری می‌داند که باید خود را برای سفر آماده کند و در این مسیر خود را به تمام صفات الهی آراسته کند؛ بنابراین مبانی اعتقادی باید در امر تربیت اخلاقی انسان به مثابه چتری تلقی شود که در تمام اصول، اهداف و عناصر خرد و کلان نفوذ پیدا می‌کند و به آنها جهت می‌دهد و در واقع راه را می‌نماید

تربیت هنری^۱

لغت تربیت هنری هم به معنای تدریس هنر به یک عمل یا فعالیت اشاره دارد و به عنوان یک حوزه تحقیقی و پژوهشی، فرآیند یاددهی و یادگیری را در هنر، مورد مطالعه و بررسی قرار میدهد

(۳۶). بارو و میلبرن مفهوم تربیت هنری را به هنرهای بدیع و خلاق ربط می‌دهند (بارو و میلبرن^۱، ۱۹۸۹). هاوس من^۲؛ تربیت هنری را ناظر بر آموزش حواس مختلف، گسترش تجارب حسی و لمسی، رشد حساسیت و برخورد عمیق با جلوه‌های بصری هنری و نیز نقادی پدیده‌های هنری می‌داند. در واقع از نظر وی «تربیت هنری شامل آموزش اساسی حواس و رشد و آگاهی متعالی تجارب بصری، آفرینش و فهم اشکال نمادین بصری در نقاشی، مجسمه سازی، هنرهای تزئینی و آموزشی و کاربرد و اعمال قضاوت نقادانه تجارب بصری می‌باشد» (۲۹)

گارتسون میان مفهوم تربیت هنری و رشد توجه و حساسیت دانش آموزان نسبت به جلوه‌های زیبایی شناختی پدیده‌های مختلف ارتباط برقرار کرده و آن را فرایندی ناظر بر افزایش و رشد تیزبینی و حساسیت فرد نسبت به زیبایی شناسی می‌داند (۴۲). یکی از تعاریف جامع تربیت هنری تعریف تحلیلی است که بنت رایمر از این مفهوم ارائه کرده است. وی تربیت هنری را به عنوان «رشد آگاهی و حساسیت نسبت به ویژگی‌های زیبایی شناختی اشیا و پدیده‌ها» تعریف می‌کند (۵)

نتیجه گیری

در نظام آموزشی، برنامه درسی از اهمیت والایی برخوردار است. از طرفی از مهم‌ترین عناصر و عواملی که به ساخت و بهره‌گیری از برنامه درسی مناسب به منظور تربیت و پرورش افراد شایسته کمک می‌کنند، می‌توان از معلمان نام برد. از آنجا که اخلاق از مسائل مهم و از چالش‌های حال و آینده جوامع و نظام‌های تربیتی کشورهای جهان بوده و خواهد بود. از این رو یکی از دل مغشولی‌های سیاست‌گذاران آموزشی جهان تربیت اخلاقی دانشجویان است. در برخی کشورها مانند چین، کره و ژاپن در برنامه درسی دوره‌های تحصیلی مدارس ماده درسی خاصی به نام اخلاقیات در نظر گرفته اند. کشورهای دیگر از جمله ترکیه، سنگاپور، کامبوج، آمریکا و انگلستان توجه جدی به تربیت اخلاقی داشته‌اند. هنر با همه گستردگی و در تمامی جلوه‌هایش بیانگر وجود قابلیت و زمینه‌ای در آدمی است که رشد و بروز آن مستلزم فعالیتی منظم و هدفمند، یا به عبارتی، جریانی است که به آن تربیت هنری گفته می‌شود. در نظام تعلیم و تربیت رسمی کشور در کنار ابعاد مختلف تربیت، به تربیت هنری و زیباشناختی متربیان هم اشاره شده است. شورای عالی آموزش و پرورش براساس قانون مصوب مجلس شورای اسلامی مرجع سیاست گذاری آموزش و پرورش عمومی و متوسطه در چارچوب سیاست‌های کلی نظام است و وظیفه دارد با تعیین خط‌مشی‌های آموزشی تصویب برنامه‌های درسی و تربیتی مقررات آموزشی و ... بسترهای قانونی برای اجرای سیاست‌ها و در نهایت دستیابی به اهداف نظام تعلیم و تربیت را فراهم آورد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

1 Borrow and Milburn

2 Hausman

منابع

1. Maleki H. The perspective of natural-spiritual curriculum based on the philosophy of Islamic education, Human Sciences Congress.2015.
2. Hosni M, Vajdani F. Qualitative content analysis of elementary school social studies books from the perspective of moral education. Two scientific-research quarterly journals of Islamic education.2016; year 12, number 25 29-54
3. Homayoun Fard, A. A reflection on art education, the missing link of Iran's education system. The 7th National Conference of the Philosophy of Education Association of Iran, philosophy of education and the field of social and human sciences of Shiraz University.2015; 1-11.
4. Supreme Council of Cultural Revolution, Fundamental transformation document in education;2019.
5. Ardakani Partners, C; Riahinejad, H; Razzaghi, H. Collection of approvals of the Supreme Council of Education (special schools), Tehran: Madrasah.2013.
6. Council of Writers. Art lesson guide for 4th, 5th, 6th grade teachers in Tehran: Directorate General for Supervision of Publishing and Distribution of Educational Materials, Educational Research and Planning Organization, Ministry of Education.2013.
7. Sharifzadeh H, Bezat F, Jalalian Rad H. The effectiveness of aesthetics-based education on academic achievement (a comparative study of aesthetics-based teaching methods and traditional teaching methods), New Thoughts in Education Quarterly.2104; 12 (3): 183-200.
8. Ebrahimi Nia A, Zanganeh Absolute F, Jafarian Yasar H, Mohammadi Naini M. Analysis of aesthetic education curriculum and identification of aesthetic educational strategies in Farhangian University. Scientific Quarterly Journal of Teaching and Research.2019; (8) 4: 164-192.
9. Asadian S, Azizi Gh. Aesthetics-based education as an approach to improve students' attitudes toward school, Educational Innovation Quarterly.2015; 17(66): 73-97.
10. Islamic AD. Investigating the components of moral education in the textbooks of the second year of academic guidance. Master's thesis, Faculty of Educational Sciences, Kashan University;2019: p.36-38.
11. Ibn Manzoor M I M. A.H. Arabic language Beirut: Darahiya al-Trath al-Arabi.2005.
12. Afkari F, Bagheri D. In research titled "Pathology of contemporary moral education approaches in the social education curriculum of the period. International Conference on New Approaches in Humanities, Malaysia, Karin Summit Institute;216:25.
13. Attaran A, Musapour N, Attaran M, Hosseinikhah, A. Designing and validating the model of "Teacher Training Curriculum Review in Iran". Research in Curriculum Planning.2018; 16(61), 14-33
14. Ragheb E. Vocabulary of Quranic words. Translation: Gholamreza Khosravi Hosseini. Volume 1, Mortazavi bookstore; 1998: p.25.
15. Beheshti A. Philosophical reflections on teaching and education. Tehran: Islamic Propaganda Organization.2015.
16. Holy Quran
17. Javidi Kalate Jafarabadi, I, Abdoli. Aesthetics and art from Maxine Green's point of view and its educational references. New educational approaches.2016; 12(2): 21-45.
18. Heydarzadeh Z, Abdulahi D, The Role of Education in the Moral Development of Students, The 6th International Conference on New Research Achievements in Social Sciences, Educational Sciences and Psychology, Isfahan;2018.
19. Yazdi M. Teaching philosophy. The second volume. Tehran: Islamic Propaganda Organization.2016.
20. Cannaerts N, Chris G, Bernadette DC. Contribution of ethics education to the ethical competence of nursing students: Educators' and Students' perceptions. Nursing Ethics. 2014; 21(8): 861-878.

21. Pourkrimi Havashki, M.; Karimi, A; Hosni, H. Pathology and analysis of the educational functions of art in the previous and new textbooks of seventh grade art. *Education Innovation Quarterly*.2017; 56: 78-60.
22. Deylami A, Azarbaijani M. Islamic ethics. Eighty-fifth edition. Publication: Maarif publishing office (affiliated to the institution representing the leadership position in the university).2016.
23. Althof W, Berkowitz MW. Moral education and character education: their relationship and roles in citizenship education. *Journal of Moral Education*. 2006; 35(4): 495-518.
24. Pakbaz R. Encyclopedia of Art. Third edition. Tehran: Farhang Masazar Publishing House;2021.
25. Bagheri Kh. Basics and methods of moral education. Tehran: Publications of Islamic Propaganda Organization;1998.
26. Afkari F. Analysis of the content of the sixth-grade social studies book, from the point of view of paying attention to the components of moral education. The 4th International Conference on Psychology of Educational Sciences and Social Studies, Georgia - Tbilisi, International Academy of Sciences of Georgia;2016.
27. Soltani A, Sharif M, Ruknizadeh R. Investigating the views of faculty members on the nature of science education curriculum. *Research and Planning in Higher Education*.2104; 56, 1-17.
28. Sobhi Qaramalki N, Hajlou N, Mohammadi S. Investigating the effectiveness of life skills training on the social adjustment of preschool children. *School Psychology*.2105; 5(3), 118-131.
29. Barrow R, Wooder R. An introduction to the philosophy of education, translated by Fatemeh Zibakalam, Tehran: University of Tehran.2018.
30. Karmi G, Abedi M. A look at the dimensions and educational functions of art. *Roish Psychology*.2016; 6 (2): 169-188.
31. Torbatinejad H, Bagheri M. Sociology of Education in Curriculum Planning, Fifth National Conference on Modern Researches in Curriculum Planning in Iran, Tehran.2018.
32. Harehhi H.R., Abedi A. Analysis of the content of elementary school textbooks according to the construct of achievement motivation. *Educational innovations*, second year, number.2003; 5, 29-54.
33. Rahmana AD. Investigation and analysis of the origins, goals and methods of moral education from the point of view of Kant and Khwaja Nasir al-Din Tusi. Tehran: Tarbiat Madras University, doctoral thesis.2013.
34. Karimian Sighlani AD. The basics of aesthetics in Islamic mysticism. Tehran: Side.2012.
35. Soltani A, Mahdipour N. The use of practical, national, global, theoretical and curriculum components in the humanities curriculum from the perspective of faculty members (case study: Shahid Bahonar University, Kerman), *Curriculum Magazine*.2014; 5. (2), 47-71.
36. Salimi L, Niazian M, Niazian A.D. A case study of the harms of teaching methods and evaluation of elementary school art education from the perspective of Noor city teachers. *Educational and curriculum planning research quarterly*.2015; (6) 1: 1-14.
37. Briggs D. J, France J. Landscape evaluation-a comparative-study. *Journal of Environmental Management*.1980; 10(3), 263-275.
38. Khaghanizadeh M, Fathi Vajargha, K. University curriculum templates. The Journal of Educational Leaders of the Center for the Study and Development of Medical Sciences Education, Baqiyatullah.2016; (AS). 1(2): 1-19.
39. Tabatabai, M.H, Shia in Islam. Through the efforts of Hadi Khosrowshahi. Qom: Bostan Kitab.2013.
40. Meyer F. A history of educational thought. Volumes 1 and 2. Translated by Ali Asghar Fayaz, Tehran: Samit Publications;1994.
41. Borrow R, Milburn G. A Critical Dictionary of Educational, concept wheat sheaf book;1989.

42. Mehrmohammadi, AD. General Art Education: What, Why, How. Tehran: School Publications.2011.
43. Attaran A, Musapour N, Attaran M, Hosseinikhah A. Designing and validating the model of "revision of teacher education curriculum in Iran". Research in Curriculum Planning,2018; 16(61), 14-33.
44. Muradkhani H. Artistic education is a fundamental approach in the direction of public opinion. Journal of Management, Communication Arts.20017; 49: 72-70.
45. Suritji Okrekaei, A, Rostgarpur H. The relationship between art education and the approach of art education and creativity of the fifth grade students of elementary schools in Iran. Journal of innovation and creativity in humanities.2019; 3:27-2.
46. Karimi Nouri R, Moradi. Educational psychology, Tehran: Iran textbooks;2016.
47. Falahi V, Safari Y, Youssef Farhank M. The effect of education with an art education approach on the artistic activities and process skills of fourth grade elementary students. Educational innovations.2109; 10(39),118-101
48. Brown K (2017). The Power of ART to Engage. Clemson, C: National

